ૐ

અનેક રાજવંશીઓના આશ્રય તળે ચાલતી
અને પ્રજાની પસંદગી પામેલી

શ્રી હિન્દ નાટક સમાજ

છત્રપતિ સંભાજી

—નાટકના ગાયનો અને ટુંક સાર—

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મયાશંકર રેવાશંકર મહેતા.

વીરમગામ.

'રણુ-સાગર પ્રેસમાં ગિરિજાશંકર બી ત્રિવેદીએ છાપ્યું,
ન્યુ સ્મોલ કોઝ કોર્ટની સામે, કેમ્પબેલ સ્ટ્રીટ-કરાચી.

આવૃતિ ૧લી સને ૧૯૨૩. પ્રત ૧૦૦૦

કીંમત ચાર આના.

છત્રપતિ સંભાજી નાટકની પ્રવેશવાર ટુંક હકીકત.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ—૧ લો ઇશ્વર સ્તુતી બાદ

સ્થળ કીલ્લો મહારાષ્ટ્ર દેશના સ્વામી ઇતીહાસ પ્રસિદ્ધ શુરવીર શીવાજી નો પુત્ર સંભાજી પોતાના દુષ્ટ વીચારથી રાજ્ય લોભ માટે પોતાની જનેતા સૌર્યાબાઇને કીલ્લામા બોલાવી પત્થરની જગાએ દીવાલમા ચણે કે રાજા રામ ભયંકર કીલ્લાની દીવાલ તોડી પ્રવેશ કરે છે. પોતાની માતાપર થયેલો જુલમ જાણી બન્ને ભાઇઓ અરસપરસ લડે છે રાજા રામનુ કેદ થવુ

પ્ર૦ ૨ જો. સ્થળ રસ્તો

ભોળા બ્રહ્મચારીનુ ગુરૂજીની આજ્ઞાથી ભીક્ષા લવા નગરમા જવુ ત્યા બ્રહ્મચારી પર મોહીત બનેલી કમળા નારીનું આવવુ જબરજસ્તીથી પ્રેમની માગણી કરવી

પ્ર૦ ૩ જો. સ્થળ કારાગ્રહ

રાજારામે કારાગ્રહમા ચકકી પીસવી, રાજ્ય માટે સંભાજીનુ ખુન કરવા હંબીરરાવ રાજારામને કરેલો હુકમ, હુકમનો અનાદર થતા હંટરનો માર શાહુ કુમારે આવી રાજારામનો કરેલો બચાવ, પાછળથી સંભાજીએ શાહુ ઉપર ઉશ્કેરાઇ તલવારથી મારવા જતા સુર્યાજીએ આવી કરેલો બચાવ ત્યા રાજારામને કેદથી મુકત કરાવી પસાર કરવો

પ્ર૦ ૪ થો સ્થળ રાજકુવરનો ખાનગી આવાસ

રાજકુવર તથા ગણોજીરાવનો સંભાજીના નીચ કૃત્યા પર તીરસ્કાર રણોજીના ખુનના સમાચાર કામલતાએ આપવા બન્ધુના ખુન બદલ ખુન કરવા કરેલી ગણોજીની ભીષ્મ પ્રતિજ્ઞા

પ્ર૦ ૫ મો સ્થળ બગાચો

ગીરજા–મખીઓ તથા શાહુ કુમારનો હાસ્ય વીનોદ સભાજીને લઇ કામલતાનુ આવવુ, સભાજીને દારૂમા મસ્ત બનાવવો, સુર્યાજીએ ગુપ્ત રહી કામલતાને ગોળી બહારથી ઠાર કરવી, ગણોજીએ આવી સુર્યાજી તથા સભાજીને ગુનેગાર ગણી મોગલ સેનાપતીને હાથે કેદ પકડાવવા

પ્ર૦ ૬ ઠો સ્થળ કબજીનુ ઘર કોમીક

વાઢા કબજી કરનલના ઘરમા દેવતા લેવા આવેલી લીલીએ પસાર થઇ સડાસમા છુપાવુ કબજીએ તેની શોધમા જવુ કમળાના હાથમાથી ભાગી છુટેલા બ્રહ્મચારીએ સડાસમા સતાવા જતા લીલીને ભુત સમજી ભયભીત થઇ ભાગવુ, લીલીએ હાથ પકડી પોતાના સ્વામી થવા કરેલી યાચના, તવામા કમળાનુ આવવુ, ત્રણેનો અરસપરસ ઝગડો

પ્ર૦ ૭ મો સ્થળ છાવણી

કેદી અવસ્થામા પોતાના દુરાચારી કૃત્યોનો સભાજીએ કરેલો પશ્ચાતાપ, શાહજાદા મોઆજીમે આપેલી ધીરજ તથા સુર્યાજીને બધનથી મુક્ત કરવા સભાજી પાસે લીધેલી પ્રતિજ્ઞા સભાજીની તપાસ અર્થે નીકળેલી ગીરજાનુ આવવુ, મોગલ સનાપતી મુકર્યાખાનનો ભટો ગીરજા તથા મુકર્યાખાનની લડાઇ ગીરજાને કેદ કરવી

પ્ર૦ ૮ મો સ્થળ રસ્તા

કબજીએ રાજ્ય પડીતનો હોદ્દો મળ્યા હોવાથી ખુશી થવુ અને લીલીની તપાસ ન કરી લાવવા મદલ પોતાના નોકર અડબગનુ કરેલુ ખુન, લીલી તથા કમળાના ત્રાસથી છુપવાની જગ્યા શોધતા બ્રહ્મચારીનુ આવવુ બ્રહ્મચારી પર સ્ત્રીઓ મોહે છે એમ સમજી વાઢા કબજીએ બ્રહ્મચારીનો વશ ધારણ કરી બ્રહ્મચારીને કબજી બનાવી ચીતરજન સાથે રવાના કરવા, બ્રહ્મચારીને ગાધતી કબજીની પુત્રી કમળાનુ આવવુ, બ્રહ્મચારીના સ્વરૂપમા કબજી પાસે પ્રેમની માગણી કરવી, પોગળ ખુલ્લુ થતા કમળાનુ ભાગી જવુ

પ્ર૦ ૬ ઠ્ઠો સ્થળ કચેરી

આલમગીરે સંભાજીને કેદી અવસ્થામાં ભર દરબારમાં બોલાવી ગણોજી રાવની ઉશ્કેરણીથી સંભાજીનો શીરચ્છેદ કરવા કરેલો હુકમ શાહજાદા મોઆજીમે નીર્દોષનો વધ ન કરવા બદલ કરેલી આજીજી આલમગીરનું ઉશ્કેરાવું જલ્લાદને હાથે સંભાજીનો શીરચ્છેદ સુર્યાજીએ ગુપ્ત આવી સંભાજીના મસ્તકનું કરેલું હરણ સભાસદોનું ભયભીત થવું

અંક ૧ લો સમાપ્ત.

અંક ૨ જો.

પ્ર૦ ૧ લો સ્થળ આલમગીરનો ખાનગી આવાસ

આલમગીર ગણોજીરાવને પક્ષમાં લઇ રાજારામ તથા શાહુને કેદ કરવા વીષેની ખાનગી મસલત ચલાવવી તથા મરાઠા રાજ્ય સ્વહસ્તે કર્યા પછી ગણોજી રાવનો ઠાર મારવાનો આલમગીરનો સંકલ્પ, મોઆજીમે આ સઘળી ખાનગી મસલત સાંભળી રાજારામ તથા શાહુની મદદે જવું

પ્ર૦ ૨ જો સ્થળ નીરંજન વન

રાજારામ તથા શાહુના કુટુંબમાં કુસંપનું બીજ રોપાયું હોવાથી મરાઠા જાતીની પડતી વીષેનો પરીતાપ, સુર્યાજીએ આવી સંભાજીનું મરણ આલમગીરે કર્યું એવા ખબર દેવા તથા સંભાજીનું મસ્તક હાજર કરવું, બન્ધુનો વધ, તથા દ્રશ્ય મસ્તક દર્શનથી મરાઠા યોદ્ધા રાજારામે અત્યંત અફસોસ આર્ય બન્ધુના માતનું વેર લેવા કરેલો નીશ્ચય

પ્ર૦ ૩ જો સ્થળ ચીતરંજનનું ઘર કોમીક

કમજી પંડીતનું નામ સાંભળી તેના મોહીત બનેલી ચપળા પોતાના મનમાં પરણવાનો સંકલ્પ કરે છે ત્યાં પંડીત સ્વાંગમાં બ્રહ્મચારીને લઇ ચીતરંજનનું આવવું તથા પોતાની પુત્રી કમળા સાથે હસ્ત મેળાપ કરાવવો, પંડીતના સ્વાંગમાં છુપેલા બ્રહ્મચારીએ હું પંડીત

નહી પણ બ્રહ્મચારી છુ એમ કહી આનાકાના કરવી એવામા બ્રહ્મચારીની શોધમા નીકળેલી કમળા તથા લીલીનુ જોગણ વેશમા આવવુ સઘળા જાહેર થતા બ્રહ્મચારીને પકડી ત્રણે સ્ત્રીઓએ પરણવાનો કરલો સકલ્પ.

પ્ર૦ ૪ થો સ્થળ રાજકુવરનો ખાનગી મહાલય

ગણાજીરાવ મરાઠા જાતીનુ નીકદન વાળવા મોગલ બાદશાહના પક્ષમા ભળેલા હોવાથી રાજકુવરે પોતના સ્વામી પ્રત્યે દીલગીર થઇ ધીક્કારવુ ગણાજીરાવ આવી શાહુન કેદ કર્યો અને રાજારામને કદ કરી મરાઠા જાતીએ વાવવશ કરીશ અવા ઉદ્દગાર કાઢવા બાદ રાજકુવરના હાથે ગણાજીરાવ મહાલયમા પ્રપચથી કેદ, રાજકુવર સજ થઇ શાહુને બધન છુટો કરવા જવુ, ત્યા મરાઠા ક્ષાત્ર જાતી માટે કેશરીઆ કરવા કરલી તૈયારી

પ્ર૦ ૫ મો સ્થળ સમુદ્ર કીનારો

ગીરજાના જલમા અફસાસ, રાજા રામ આવી હીંમત આપી જેલમા થી લઇ પસાર થવુ ત્યા આલમગીરે આવી અટકાવવુ રાજા રામ આલમગીર વચ્ચ યુદ્ધ મરાઠા વીર રાજારામે યુકિતથી આલમગીરને ભય બતાવી ગીરજાને લઇ સમુદ્ર મારફત હોળીમા પસાર થવુ આલમ ગીરનુ ગભરાઇ જવુ

પ્ર૦ ૬ ઠો સ્થળ ગગાનુ વન

ગગા પુરૂષ પાશાકમા ઉભેલી ત્યા સ્ત્રીઓના ભયથી ભાગી છુટી આવલા બ્રહ્મચારી આવી પહોચ છ ગગા તેને છુપાવ છે અને પોત મોહીત થાય છે ચીંતરજન પ્રપચથી ગગાને નોકર રહી અનાજના કાથળામા કમળા લીલી ભામળમા અનાજની ગુણો લાવ્યો છુ એમ કહી અદર બ્રહ્મચારી પાસે દાખલ કરી દે છે ગોટાળો ખુલા થયો બ્રહ્મચારી ભય ભીત ભાગે છ પાછળ ચાર સ્ત્રીઓ ત્યા ચીતરજનને પકડવા નાસ છે

પ્ર૦ ૭ મો સ્થળ રણ ભુમી

રાજકુવર મરાઠા સરદારો બાદશાહ સાથે યુદ્ધ કરવા ઉશ્કેરે છે તાવામા માગલ સનાપતી મુકરબખાન આવે છે બન્ને અરસપરસ સવાદ, ત્યા રાજારામનુ આવવુ, મરાઠા સૈન્ય અને મોગલ સૈન્ય વચ્ચ ભયકર યુદ્ધ મુકરબખાન કેદ

અકઃ ર જો સમાપ્ત.

અંક ત્રીજો.

પ્ર૦ ૧લો સ્થળ રાજકુવરનો ખાનગી મહાલય

ગણોજી ખાનગી મહાલયમા નજરકેદી હોવા છતા વજ્ર આયુધથી દીવાલ તોડી પસાર થાય છે મોગલ લશ્કરની વારે જાય છે, રાજકુવરને ખબર પડતા દીલગીર થાય છે, સુર્યાજી આવી આલમગીરનુ ખુન કરવા રાજકુવરને ઉશ્કેરે છે રાજકુવર આલમગીરનુ ખુન કરવા જાય છે

પ્ર૦ ૨ જો રસ્તા

પડીત કબજી બૈરી ન મળવાથી નીરાશ થઇ આ દુનીઆમા પ્રપચી ફાવે છે એમ સમજી માધુનો પોશાક પહેરી બેઠો છે ત્યા ચપળા બ્રહ્મચારીની શોધમા આવે છે કબજી તેને પોતાના દાવમા લેવા સમજાવે છે ચપળા કબજીને ઓળખી જઇ આખમા છીકણી નાખી યુક્તીથી પસાર થાય છે

પ્ર૦ ૩ જો સ્થળ કારાગ્રહ

મુકરબાખાન કેદ છે ત્યા ગણાજી રાવ આવી તેને બધન મુકત કરી લઇ જાય છે પહેરગીર જોઇ જતા તેને અટકાવે છે આનાકાની થતા ગણાજી પહેરગીરને પીસ્તોલ મારે છે, પહેરગીર મરણ થતા મુકરબાખાનને બાહુ બધનથી પકડી લે છે તેટલામા શાહુકુમાર તથા સુર્યાજી આવી પહોચે છે એક બીજાને વીવાદ થતા આલમગીરનુ આવવુ, સુર્યાજીને ગોળી મહારથી ઠાર કરવો, ત્યા રાજારામનુ આવવુ, બનેનુ યુદ્ધ, આલમગીરે રાજારામ પર પીસ્તોલનો ગોળીબાર કરવો, શાહજાદી મોઆજીમે આવી તે ગોળી પોતાના હાથ પર ઝીલી લેવી, સૌ ભયભીત થવુ, ગણાજી તથા મુકરબાખાનનુ નાસી જવુ

પ્ર૦ ૪ થો સ્થળ જગલ

બ્રહ્મચારી વસ્તીથી કટાળી જગલમા રહેવાના ઇરાદા પર આવ્યો, પરીશ્રમ પડવાથી આરામ લે છે ત્યા એક મુસાફરીથી કટાળી ગએલ છબીલી નામની બૈરી આવે છે બ્રહ્મચારી તેની પાસે જળ માગે છે, છબીલી જળ લાવી આપે છે સ્ત્રીના સ્પર્શનુ પાપ લાગ્યુ જે માટે જળ નહી પીના બ્રહ્મચારી વ્રત બતાવે છ સાધુડી છબીલી પણ જે પુરૂષ સાથે પોતાનો સ્પર્શ થાય તેને તેનો વણી મનાય એવુ વ્રત બતાવ છ બનેની અરસપરસ આનાકાની, નેવામા કમળા, લીલા, ગગા, ચપગા આ ચાર સ્ત્રીઓનુ આવવુ બ્રહ્મચારી ખોટો મરી ગયાનો ડોળ કર છ સધી સ્ત્રીએ મળી તેને પછવાડે કુટે પીટે તથા રડે છે અને ચીતા સ્વાર્થી તેમા બળી મરવા દરેક સ્ત્રી થના પ્રતીજ્ઞા લે છે બ્રહ્મચારી ગભરાઇ જઇ જાગ્રત થાય છે આ સર્વ બ્રહ્મચારીને ભુત સમજી મારવા લાગે છે ત્યા બ્રહ્મચારીના ગુરૂ રામદાસજી આવી બ્રહ્મચારીને કળીયુગનુ વૃતાત કહી સમજાવે છ પછી પાચ સ્ત્રીઓના બ્રહ્મચારી સાથે હસ્ત મળાપ લગ્ન કરાવાની તૈયારી

પ્ર૦ ૫ મો સ્થળ આલમગીરનો મહાલય,

આલમગીર માદગી અવસ્થામા પોતાના પાપ કર્માના પશ્ચાતાપ કરે છે અને બેભાન સ્થીતિમા પડ્યા છે તેવામા રાજકુવર ગુપ્ત દ્વારા પ્રવેશ કરી હાથમા ખજર લઇ આલમગીર પર ધસારો કરે છે, મુકરબાખાન આવી અટકાવે છે, રાજકુવર મુકરબાખાનને ખજરથી નીધારી નાખે છ, શાહજાદો માહાઝમઅલી બાદશાહને મારવા રાજકુવરને અટકાવે છે અને આલમગીરને આજીજી કરી તેની તબીયત પુછવા કહે છે, તેને આલમગીર પાસ જાય છ, આલમગીર જાગૃત થાય છે દુશ્મન છતા મારા અતીમે મારી ખબર પુછી અમ સમજી આલમગીર અત્યત ખુશી થઇ રાજકુવર પાસ માફી માગી રાજારામને બાદલાની મહારાષ્ટ્ર દેશ પાછો સોપી સ્વતત્ર બનાવી મુદ્રાલેખ લખી આપી સર્વ પાસ અપરાધની માફી માગે છે અને યુવરાજ શાહુને પોતાનાજ હસ્તે તાજપોશી કરવા દરબાર ભરાવ છે

પ્ર૦ ૬ ઠો શાહુનો આવાસ

ગીરજા તથા સખીઓનો વાર્તાલાપ, શાહુ કુમારે આલમગીરના હાથે રાજગાદી મલવાના સમાચાર કહેવા ગીરજાનુ હર્ષીત થવુ, ગણોજી રાવે શાહુ મારવા સમશેર ખેચવી, રાજકુવરે આવી સરદારો હસ્તક ગણોજી રાવને કેદ કરી કચેરીમા લઇ જવો.

પ્ર૦ ૭ મો સ્થળ દરબાર

શાહુને રાજગાદી આપી આલમગીર કરેલા અપરાધથી મુક્ત થાય છે, મરાઠા ‘ તીનુ ભલુ થયુ સમજી સૌ ખુશી થાય છે

આનંદ આનંદ આનંદ

સમાપ્ત.

પાત્ર પરિચય.

પુરૂષ વર્ગ.

સંભાજી—મહારાષ્ટ્ર દેશના રાજા

રાજારામ—સંભાજીનો નાનો ભાઇ

શાહુકુમાર—સંભાજીનો પુત્ર ગીરજાનો પતી

રણોજી—મરાઠા રાજ્યનો નેક સરદાર ગણોજીનો ભાઇ

હમ્બીરરાવ—રાજ્યનો સેનાપતિ

સુર્યાજી—રાજ્યના વફાદાર કુટુંબી મરાઠા ગીરજાના પીતા.

ગણોજીરાવ—રાજ્યનો મુખ્ય મરાઠો રાજકુવરનો પતી રણોજીનો ભાઇ

આલમગીર—દીલ્લીનો મોગલ બાદશાહ

માઆજીમ—આલમગીરનો શાહજાદો

મુકરબખાન—મોગલ રાજ્યનો મુખ્ય સેના નાયક

કોમીક પુરૂષ પાત્રો.

બ્રહ્મચારી—ગુરૂની આજ્ઞા પાળનારો એક ભોળો સાધુ

કબજી—મરાઠા રાજ્યનો કનક્ષ

ચીતરંજન—એક નાગરીક ગ્રહસ્થ

અડબંગ—કબજીનો નોકર

રામદાસ—બાગા બ્રહ્મચારીના ગુરૂ

સ્ત્રી વર્ગ.

સોયરાબાઇ—સંભાજીની જન્મદાતા માતા

રાજકુવર—સંભાજીની બહેન ગણોજીની પત્ની

ગીરજાબાઇ—સુર્યાજીની પુત્રી શાહુકુમારના અર્ધાંગના

કામલતા—નાટકની નાયકા

કોમીક સ્ત્રી પાત્રો.

કમળા—એક કુવારી બાળા પાછળથી બ્રહ્મચારીની સ્ત્રી કબજીની પુત્રી

લીલી—માબાપ વગરની એક જુવાન બાળા પાછળથી બ્રહ્મચારીની સ્ત્રી

ચપળા—ચીતરંજનની પુત્રી પાછળથી બ્રહ્મચારીની સ્ત્રી

ગંગા—પતીના ગહ જાઇ રહેલી પુરૂષના સ્વાંગમાં છુપ અલી
એક બાગા પાછળથી બ્રહ્મચારીની સ્ત્રી

છબીલી—નમાન્યા કટાળી માની નનકી સ્ત્રી પાછળથી બ્રહ્મચારીની સ્ત્રી

ને શીવાય રામ દાસીઓ નરતકીઓ વારાંગનાઓ સીપાઇઓ વગેરે

૧૦૯૨૦

॥ ૐ ॥

છત્રપતિ સંભાજી નાટકના ગાયનો.

બાળાઓ— મંગલાચરણ

શ્રીધર માધવ મુકુંદ મોરારી વિશ્વ વિહારી મંગળકારી
વિવીધ નામ સુંદર શ્યામ નીતિકારી નીષ્કામ
રંગ સંગ રાધા રુપ ચરણ શરણ અતી અનુપ શ્રીધર૦
અગમ નીગમ અજય સ્વામી મોહન મનહર ગરૂડ ગામી
ગર્વ ગંજન ભીડ ભંજન પરમ પુજ્ય પ્રભુ નમામી શ્રીધર૦

બાળાઓ— ૨

ભલે વીર વસ્તા વસુધા પરે ભાત ભુમીનું મંકટ હરે
શુરા શીર સાટે રણ સંચરે માતૃભુમીને માટે મરે
સત્ય બોધ સ્વાતંત્ર તણા અત્યુત્તમ આત્મા સ્મરે
અકય અભિનય જન અવતારી સપ સંધના કરે ભલે૦
દહન ગતી દુ:ખો કરતા પણ આત્મા ધીરજ ધરે
રુપ તણી નાકા કર ધારી મહાત્મા મંગળ કરે ભલે૦

કમળા— ૩

ચાલ લટકતી ચાલી ગાલે ગુલાબી લાલી,
મારી નયનની કટાર ચાર દોર મારતી
ભોગીનું ભુલાવ ભાન યોગીનું તજાવું જ્ઞાન ચાલ૦
અંગે અંગમા અનંગ વ્યાપી જાય છે
મુછ ચોળી તણા બંધ ઢીલા થાય છે ચાલ૦

કમળા બ્રહ્મચારી— ૪

રતી પતી રૂપ તુ ભોળા બ્રહ્મચારી મે નીરખી છબી છેલ તારી
દીવાની કીધી તે મોહ બાણુ મારી

બ્રહ્મ—ડરી ડરી નારથી ચેતીને ચાલીએ ભોળા અમે બ્રહ્મચારી
મારગડો મુકી હવે મોહ તજી નારી

કમળા—ભુખી છતા મળ્યુ ભાવતુ ભોજનીયુ પછી મન મોહ કેમ ત્યાગે
બાવાજી પછી મન મોહ કેમ ત્યાગે

બ્રહ્મ—કરે વિહાર કેમ વામા વિષ્ટાથી દેખી દેખી હસ દુર ભાગે
ટેકીલો દેખી દેખી હસ દૂર ભાગે

કમળા—બેઠા લ ભાવથી અતર આતુર આ

બ્રહ્મ—ભાગ બચા ભોગ લશે બલા જરૂર આ

કમળા—જાગીડા જાગનીએ ઝુલાવુ પ્યારથી રતી પતી૦

રાજારામ ૫

ર સાચા અકલ્પ અક રૂપ સ્મરણમા

આફત શીરપર આવ અસખ્ય તોએ ડરના લશ દેશ માટ મરણુમા—ર૦

સપ વિના ઝુજવા થયા કારવ પાડવ જેમ

સપ અભાવ અસ્ત થયો નૃપ લકા સુર તેમ

ધાર ધારી મન સકટ સેવા તન

પ્રાણુપણુ થાઅ બલ સપ ગરણુમા ર સાચા૦

રાજકુવર ૬

કપુત કુળ અગાર પોતાનુ નામ ગુમાવ છ
રમી જાર હથીયાર પ્રજાજતનો અત લાવ છે
વ્યસનથી વહેવાર કરીને ધનને સપ તજે છે
કર કુટબથી ત્ર પછ દુશ્મનનુ દીલ હસે છે— કપુત૦

સાખી

વળા ધમ કમ શમ ત્યાગી પાપ કમો કર ઘર /
પછી આપ નક જાય ઉદ્ધાર પીતૃનો એ શુ કર

રાજકુંવર— ૭

કુકર્મી મનુષ્યને ધીક્કાર કરશે કુટુંબનોજ સંહાર
અપકાર પર ઉપકારજ આપે ક્ષમા હ્રદયમા જે જન સ્થાપે
તે વીરતાનો ભંડાર—કુકર્મી૦
નીજ શસ્ત્રે રંભા કદી છેદી અનુપમ મોતી પણ ઘ્યો ભેદી
આપે અમુલ્ય ઉપકાર—કુકર્મી૦

ગીરજા સખીઓ— ૮

સખી ખીલ્યો વસંત રાજ બાગમા
જોજે બોલે કોકીના આ ભાગમા મધુર રાગમા
લેવાને પુષ્પ સુગંધ ધરતા એ ઉર આનંદ
વીરહીલા દદીલા ભમતા મકરંદ

સાખી

ચમેલી ચંપા કળી ડોલર કેતકી જાય
ગુલાબને ગુલનારદી ભરજોબનમા જાય
અશોકર્યા આલીંગવા આ વલ્લીકા વખાય
જોઇ રસીક નાથ ભરવા બાથ અંતર આતુર થાય
હે વલી થઇ ઘેલી હું વરગીણુ એકેતી હું
જાડાશો મ્હેની દીલ દ્વારથી
મસ્તી ઉતરશે વ્હાલાના વ્હાલથી સખી૦

ગીરજા શાહુકુમાર— ૯

મારા રસીયા રસરાજ શાણા શાહુ શીરતાજ
આજ ઉતારૂં પ્રેમ તણી આરતી
જ્યાર થાશે શુભ લગ્ન દેવી અગ્ની સમક્ષ
ત્યાર આરતીની રતી મને ના નથી
આજ મારે છે આનંદ અતી ઉર વિશે
દગ દંપતી સમાન ઉભય ના દીશે

છોડો હાથ રાખો લાજ મલ્યા રમીયા શીરતાજ
આજ ઉતારૂ પ્રેમ તણી આરતી   મારા૦

કામલત્તા—   ૧૦

પીયોજી લીઓ હો સુજાણ સુરાની સગી
મસ્ત બનાવે છે, રજ હઠાવે છે દવા છે રામનુ બાણ   સુરા૦
બાલામા વ્હાલી મધુની પ્યાલી ભરી સુધારસ ખાણ   સુરા૦

લીલી—   ૧૧

હુ તો હવતા લવા બહતા પીટયા વાહાના ઘરમા
વાતે વાળી આખ ઉલાળી મન કયુ ડગમા
મદન બાળા જાઇ વાહાના હુ ડરી અતરમા   પીટયા૦
સમજાવ્યા સમજે નહીં મુખા છકલા એ છળમા
મધુ મદ મસ્ત બનીને બાઝયા બાથ ભરી બળમા   પીટયા૦
ખાખરના ચરનારો ખર એ શુ સમજે સાકરમા
વાહાને વેર કાઇ જાશો નહીં બાજ લશો પલમા   પીટયા૦

કમળા લીલા બ્રહ્મચારી   ૧૨

કમળા—દુરજા (૩) તુ અહીંથી ખટપટ છોડ નકામી
    મુકો દ મારા સ્વામી
    જાને સ્વામીની મામી   દુરજા૦
બ્ર—મઉ બોકડીઓ ગાને ગાઝો નથી ગોળનુ ગાડુ આ
કમળા—સુધાકર છો
લીલી—નીનઇ વિમળ છો
બ્ર—કડો મુકો કામી   દુરજા૦
કમળા—ધણી કરના હોય ધોવા જાતુ ધોબી તળાવમા મોઢુ આ
લીલી—મટક બોલો
કમળા—જા જા ગોલી
બ્ર—દુરેપુરી જામી   દુરજા૦

લીલી કબજી— ૧૩

પ્રીત રીત મમન્ગોના શરમ તુ ગમારને
આજ ઠાર હું કરૂ અનાડી ચમારને
કબજી—દે પ્રેત મારી
લીલી—છે દીલ પાપી
કબજી—પાએ લાગુ મને નવ માર
લીલી—મરવાનુ અંતરમા ધાર
કબજી—હવ માન પ્રેત માન
લીલી—નહી છોડુ હુ હેવાન
કબજી—બાઇ જા જા જા
લીલી—બસ ના ના ના
કબજી—ભુત ભલા છોડ માલા
લીલી—તુ છ નટખટ બલા મારૂ કપટી કુલાગારને પ્રીત૦

ગીરજા— ૧૪

આ વિશ્વનો રચનાર દયાળુ એક ખુદા છે
રામ ને રહેમાન ભાવે કૃષ્ણ તે કરીમ કહાવે
લડનાર સૌ એક ઇશ્વર કર્મ જુદા છે આ વિશ્વ૦
અગમ નીગમને જાણુનો વળી પાપ પુન્ય પ્રમાણુતો
પણ મોક્ષનો દેનાર મૌલા એક ખુદા છે
સહુના ધર્મ જુદા છે આ વિશ્વ૦

રાજારામ— ૧૫

અસી ધરી અધમનો અંત આણુ હવે
દડ દઇ દુષ્ટનો ખડન કરૂ હુ
ઘેરૂ જઇ દીલ્હી ધઢ ધાકે ધ્રુજાવી
થર થર થર થર કપે જપે રીપુ એ ભય હારી અસી૦

ચપળા— ૧૬

હુ છુ નારી નાનકડી મનગમતી જોપે જોડ મા
છુ નખરાળી નાજુકડી મને પરણ્યાના કોડમા

કામ ક્રીડા (વાયમા) કામ ક્રીડા કોગ મન મારૂ

\ નીના સ્વામી સોડમા હુ હુ૦

•સુતા સેજ માહી સ્વપ્ન આવતુ

મન મત્ર અક સ્વામી ગોખતુ

કામ ક્રીડા (વાયમા) કામ ક્રીડા કોગ મન મારૂ

નાના સ્વામી સોડમા હુ હુ૦

૧૭

કમળા લીલી ચપળા બ્રહ્મચારી ચીતરજન –

ચપળા—મોલ મોલ બ્રહ્મચારી બાવા કરૂ કજેતી તારી હુ

બ્ર૦—માડ કાપુ ચલાવુ મોટાની માફ

ચી—(રામારે)

બ્ર—(સાભળો) હુ ભાળો બ્રહ્મચારી પાછળ પડી નથુ નારી

મની આધળી વ્યભીચારી મારો જીવ ખાય કે

ચ—અમા અધીરી જાત અતરમા આ હા

બ્ર—સમજાવા આ જાગણીયોન તમે માગ બાપ છો

લી—હ૦ થઇ હ હવે વ્હાલા આમ શુ રીસાવ છો

ક—માડ પણ દીલ દુભાવી ભાગી કયા જાઓ છો માડ૦

રાજકુવર— ૧૮

સત્વર જાઉ નાથુ સહારવા અતર મારૂ અ ઇચ્છે

દુશ્મન દળાને ચીડ નીદાડ પ્રતિજ્ઞા મારી એ છે

સ્વજાતીના કલ્યાણ અર્થે આત્મા અર્પણ થાએ

દેશન માટે દેહ મારા કદી ભોગ ભલ બની જાએ સત્વર૦

ધારત્વ ધારી ક્ષત્રી ધારાગના અતર ભેદુ અરીનુ

અભીધારી કર હર હર હર શરણુ માગુ હરીનુ સત્વર૦

બ્રહ્મચારી ચીત કમળા લીલી– ૧૯

બ્રહ્મ--તમ અનખ નહા આબરૂ બચાવશા

સવ—સ્વામી વિનાનુ કાણ છે બતાવશો

ચીત—નહી નારીને નાહક સતાવશોરે નહી૦

ચપળા—નર્ક નહી રત્નની ખાણુ છે નારી
એજ ખાણે પેદા થયા ભોળા બ્રહ્મચારી
બ્રહ્મ—ગણું નર્ક ખાણુ નારી સીધાવશે। . નહી૦
કમળા—શકર ને વીષ્નુ બ્રહ્મા નારીના ભોગી
નારીથી વીહાર કરે જતીને જોગી
લીલી—હવે હાથ સાથે હાથ આ મીલાવશો નહી૦

ચપળા— ૨૦

રજ્યુ આ જોબનીયુ મરશે કથને જોવા ચીત તલસે રજ્યુ૦
પ્રિયતમ મારો પ્રાણુથી પ્યારો મુજને ક્યારે મળશે
ભાગ્ય મારૂ બ્રહ્મચારી ભોળા સાથ ક્યારે ભળશે રજ્યુ૦
પતી રટતી મન પ્રમદા નીરતર કથ કોડ પુરા કરશે
સુદર વહેતી સરીતા શોભે સાગરને જઇ મળશે રજ્યુ૦

છબીલી— ૨૧

અતર અધીરૂ બહુ થાય છે ભાવાને નીરખીને દીલ લલચાય છે
ભેટી લે ભુલીશ નહી ભોળા બ્રહ્મચારી
અમળા આતુર થવા દાસી તમારી
જીવન તન મન મલકાય છે ભોળા૦
આધીન રહી નમાર પખીણીને પાળજે
સર્વદા સેવા બજાવુ સાધવી સભાળજે
અપર્ણ આ અગ તમને થાય છે ભોળા૦

કમળા લીલી ચપળા ગગા છબીલી ૨૨

ચોક વચ્ચે મડપ રોપાવોરે મડપમાહી ચોરી ચીતરાવોરે
બાજઠ ઉપર બેસે બાવો સામા સૌ અમને પધરાવો
હસ્ત મેળાપનો ક્રીયા કરાવો ચોરી મગળ ચાર વરતાવો
રૂડા રાગી વાજા વગડાવોરે ચોક૦
વર કન્યાનો કલવો લાવા જમાડીશુ જમશે બાવો

નગર તણી નારી તેડાવો સારા સારા ગીત’ ગવરાવો
ગીત ગજન કરો કન્યાદાનનો લ્હાવોરે   ચોક૦

રાજકુવર— ૨૩

ભાર્તિ દેવીના સતાનો સ્વપને સાથી રહ્યા
પાપને પરીતાપ ટાળી સપ સમાધી મય થયા
માતૃ ભુને ઉધારવાને ઐક્ય સહુ અતર કરી
હીન્દુ મુસલમાન બેઉ બાળક વરને જાઓ વીસરી ભાર્તી૦
નીજ દેશને નીજ દેશીઓ દુખીઓ કદી જોશો નહી
જા આત્મબળ ધારી સનાતન ધર્મને ખોશો નહી ભાર્તી૦

ગીરજા-સખીઓ— ૨૪

દીલ દદી દરદીનુ દરદ અતર જાણુ
શરમ વીરતા વીરાની બીરૂન પીછાણુ   દીલ૦
સખીઓ—કુમુદ કપે અકળાતાએ તપ્યુ મન હીમ ડગ ઠારે
મેઘ ગરજના કાન આવતા મયુર મન રાચ ત્યારે
ગીર—પ્રેમ દદનો અત પ્રેમી આણે (બાઇ) (૨)   દીલ૦
મદન કખે રસીક ડખ ચડી મદ યોવન ચાળે
કથ વિયોગે દુ:ખ થાય બા ચીન્તાએ ચીતન ગાળે
ગીરજા—કીધી શાન્ત નહો એ પ્રીતમ પ્રાણે (હાય) (૨) દીલ૦

ગીરજા—સખીઓ— ૨૫

કામબાણુ કના વીંત્રાણી કુજ પાખડી
જાદુ ભરી તારી અણીયાળી આખડી

ગીર—એમ

સખીયો—હ અ

ગીર—જાવુ

સખી—હાન

ગાલ ભાલ લાલ બાલ નાગને તજાવતા
કુંજ ગોટા કુચ તારા ઉરને દીપાવતા
ગીર—જાણી મે શાણી
સખીયો—હજુ અરધી વિંધાણી
નીતંબ તુબ ઝગટ રંભા કટી દીસે ફાંકડી
ગીર—અલી હું તો શરમાણી
સખીઓ—હવ પુરી વિંધાણી   કામબાણે૦

ગીરજાબાઇ—શાહુકુમાર— ૨૬

ગીર—સુધારક સ્વામી મારા ચકોરી ચીત હરનારા
પધારો પ્રીયતમ પ્યારા છો દીલભર દીલ હરનારા
શાહુ—અધગઝન તુ પાનારી પ્રીતી રસની છો ઝારી
ગીર—પીઆજી પ્રેમ પ્યાલી
શાહુ—વાહ સુંદર સુખ કર નાળી
ગીર—દીલ દેવાના તમ શીન્તાજ છો
મદ ભર મધુકર શા રસ રાજ છો
શાહુ—હવે રસીલી રસ રંગમા રીઝાવજો
ગીર—નાજુક કળીઓ આ ખીલાવજો (સમજયા)
ગ્રરઘેલી વનીતા
શાહુ—સુખ કર મરીતા
ગીર—રસ ભર રસીલા
શાહુ—મન હર મહીલા   પધારો૦

શાન્તિ.   શાન્તિ.   શાન્તિ.

સમાપ્ત.

શ્રી હિન્દ નાટક સમાજ

આ નીચેના પ્રયોગોનાં પુસ્તકો કંપનીના મુકામેથી મળી શકશે.

૧ વીર હમીરના	ગાયનો	કિં રૂા	૦-૪
૨ નવજીવન	,,	,,	૦-૪
૩ ગુજરાતની ગર્જના		,,	૦-૪
૪ પ્રજાજીવન		,,	૦-૪-
૫ ગંગાશાપ	,,		૦-૪-
૬ પાંડવ ગુપ્ત નિવાસ	,	,,	૦-૪-
૭ સમ્રાટ ચંદ્રગુપ્ત	,,	,	૦-૪-૦
૮ પંજાબ પતન	,	,	૦-૪-૦
૯ જોહર સમશેર	,	,,	૦-૪-૦
૧૦ સુધન્વા		,,	૦-૪-૦
૧૧ અમન-ચમન	,,		૦-૪-૦
૧૨ રક્તપાન	,	,,	૦-૪-૦
૧૩ વીર પ્રતાપ	,,	,	૦-૪-૦
૧૪ રા નવઘણ	,	,,	૦-૪-૦
૧૫ વીર છત્રસાલ	,,	,,	૦-૪-૦
૧૬ ગુમાનસિંહ	,	,,	૦-૪-૦
૧૭ છત્રપતિ સંભાજી	,	,	૦-૪-૦
૧૮ વીર જગનાસંઘ	,,	,	૦-૪-૦
૧૯ વામન-અવતાર	,,		૦-
૨૦ જુલમી જાલમ	,,	,,	૦-

'વીર-હમીર" ભાષણ ગાયન સહિત કી ૧-૦-૦

'જોહર સમશેર'ના ઓપેરા હિંદી તથા ઉર્દુમાં પણ તૈયાર

'ગંગાશાપ'ના ઓપેરા હિન્દીમાં તૈયાર છે

માલેકો,

શ્રી હિન્દ નાટક સમાજ
